

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства
Факультет філології

Данило Рега

**ІСТОРІЯ ЧЕСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
від реалізму до другої половини ХХ століття**

Методичні рекомендації до практичних занять

Івано-Франківськ
2019

УДК 821.162.3

Рецензенти:

І.В. Козлик - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

І.В. Руденко - кандидат філологічних наук, професор кафедри східноєвропейських мов навчально-наукового центру мовної підготовки Національної академії Служби безпеки України

Надруковано за ухвалою Вченої ради факультету філології ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”, протокол №8 від 27.05.2019

Рега Д.О.

Історія чеської літератури: від реалізму до другої половини ХХ століття. Методичні рекомендації до практичних занять. Івано-Франківськ : Бойчук А.Б., 2019.

Пропонується система практичних занять з курсу “Історія чеської літератури” від реалізму до другої половини ХХ століття для студентів спеціальності “Чеська мова і література”. У даному навчальному виданні подані плани практичних занять, які хронологічно охоплюють другу половину ХІХ - другу половину ХХ століть. Після кожної теми вказано перелік літератури, а також блок із теорії літератури. Наприкінці тематичного блоку наводяться програмові вимоги з заліку чи екзамену.

Методичні рекомендації адресовано студентам-філологам, викладачам і всім, хто цікавиться історією чеської літератури.

УДК 821.162.3

Зміст

Вступ.....	4
Розділ I. Чеська література другої половини XIX століття.....	6
Тема 1.....	7
Тема 2.....	8
Тема 3.....	9
Тема 4.....	10
Тема 5.....	10
Тема 6.....	11
Розділ II. Соціалістичний реалізм, ранній модернізм.....	13
Тема 1.....	14
Тема 2.....	15
Тема 3.....	16
Тема 4.....	16
Тема 5.....	17
Тема 6.....	18
Розділ III. Література міжвоєнного періоду.....	20
Тема 1.....	20
Тема 2.....	21
Тема 3.....	21
Тема 4.....	22
Розділ IV. Література другої половини XX століття.....	24
Тема 1.....	25
Тема 2.....	25
Тема 3-4.....	26
Тема 5.....	27
Тема 6.....	27
Тема 7.....	28
Перелік питань, що виносяться на залік (чеська література другої половини XIX століття).....	30
Перелік питань, що виносяться на іспит (соціалістичний реалізм, ранній модернізм).....	31
Перелік питань, що виносяться на іспит (міжвоєнного та повоєнного періодів).....	32
Перелік питань, що виносяться на іспит (література другої половини XX століття).....	33

Вступ

Комплексний професійний курс “Історія чеської літератури” є основною дисципліною у підготовці студентів-філологів спеціальності “Чеська мова і література” на факультеті філології ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”. Запропоноване видання є спробою забезпечити студентів інформативним і довідковим матеріалом, необхідним для їхньої ефективною і раціональною підготовки до практичних занять, заліків, іспитів, а також для написання курсових, дипломних і магістерських робіт.

Методичні рекомендації охоплюють часовий проміжок від реалізму до другої половини ХХ століття. Для обговорення пропонуються ключові проблеми з історії, теорії літератури, а також компаративістики, які найбільш повно відображають динаміку та логіку світового літературного процесу.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета. Ознайомити студентів із історією чеської літератури періоду від реалізму до другої половини ХХ століття; авторами та їхньою художньою і критичною спадщиною; сформуванню знання про тенденції, напрями, художні системи, основні жанрові та стильові структури та національну специфіку чеської літератури.

Завдання. Навчання будується на сполученні лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.

У результаті вивчення цілого комплексу навчальної дисципліни студент повинен:

знати: особливості розвитку чеської літератури від реалізму до другої половини ХХ століття; особливості творчого шляху письменників і їхній внесок у розвиток національної і світової літератури; методологію аналізу літературного твору; провідні мистецькі напрями, стилі та течії; історико-культурний контекст аналізованого часового проміжку.

вміти: послуговуватися на практиці основною літературознавчою термінологією; аналізувати художні твори; працювати з навчальною і науково-критичною літературою із питань курсу; окреслити творчий шлях письменника і визначити місце його творчості в системі національної літератури.

Розділ I

Чеська література другої половини XIX століття

Літературний процес другої половини XIX століття у Чехії характеризувався утвердженням критичного реалізму. Поруч із ним продовжував функціонувати романтизм, який, однак, зазнавав певних змін: на його характер впливали різноманітні національні протиріччя. У цей час активізовується культурне життя країни: з'являється чимало чеськомовних газет, журналів, літературних альманахів, у яких публікуються не тільки письменники національної літератури, а й переклади творів П.-Ж. Беранже, Г. Гейне, В. Гюго, М. Лермонтова, М. Некрасова, Ш. Петефі; відкривається чеський театр, в якому ставляться п'єси В. Галека, В. Кліцпери, Й. Тиля та ін. Саме з виникненням національного театру знаменують початок нового етапу в історії чеської культури, її виходу на загальноєвропейський рівень.

Запорукою успіху розвитку критичного реалізму був той факт, що його очолили талановиті, енергійні, істинні патріоти: Я. Неруда, А. Їрасек, Св. Чех. Утвердженню критичного реалізму, як літературного напрямку, сприяли випуски альманаху "Маї", заснованого в 1858 році В. Галеком і Я. Нерудою. Дане видання об'єднало як молодих письменників, так і представників старшого покоління, у більшості своїй учасників революційних подій 1848 р.

У 70-80-ті роки значного розвитку набув жанр роману. На його розвій вплинула творчість В. Гюго. Ще в другій половині 40-х рр., живучи за кордоном, чеський поет Й. Фрич познайомився із творчістю французького письменника. Протягом 60-70-х років на чеську мову були перекладені романи В. Гюго "Собор Паризької богоматері", "Знедолені", "Людина, яка сміється" та інші твори.

Найвизначнішим романістом кінця XIX - початку XX ст., творцем чеського історичного роману був Алоїс Їрасек (1851-1930). Його багатотомні епопеї про долю народу, гусизм, визвольний рух відкрили новий для чеської прози шлях художньої типізації, визначивши суспільно-політичну ємність романних сюжетів і літературних характерів, зображення національного життя у світлі соціальних суперечностей і конфліктів.

На початку XX ст. критичний реалізм в чеській літературі продовжує зміцнювати власні позиції, при цьому долаючи вплив модерністських течій. Виникає жваве зацікавлення такими жанрами, як: роман-епопея, соціальна балада, сатирична поезія. Прозаїки межі століть у своїх творах, здебільшого, звертали увагу на тему людських страждань, смерті, зображення розпаду особистості.

У межах вивчення періодів пізнього романтизму та реалізму в чеській літературі, студенти знайомляться із:

- історичними передумовами виникнення реалізму в чеській літературі;
- творчою діяльністю Й.К. Тиля (Josef Kajetán Tyl; 1808-1856);
- прозою Б. Немцовой (Božena Němcová; 1820-1862) як основоположного фактору розвитку чеської реалістичної літератури;
- творчістю К. Ербена (Karel Jaromír Erben; 1811-1870);

- літературною творчістю творчості К.Г. Боровського (Karel Havlíček Borovský; 1821-1856);
- історією утвердження критичного реалізму як провідного напрямку (60 — 80-ті рр. XIX ст.);
- творчістю К. Сабіни (Karel Sabina; 1813-1877) та Й.В. Фрича (Josef Václav Frič; 1829-1890).
- творчістю Яна Неруди (Jan Neruda; 1834-1891);
- творчістю Вітезслава Галека (Vítězslav Hálek; 1835-1874) та поетів-майовців (Адольф Гейдук (Adolf Heyduk; 1835-1923), Вацлав Шольц (Václav Šolc; 1838-1871));
- зародженням чеського соціального роману;
- творчістю Якуба Арбеса (Jakub Arbes; 1840-1914);
- творчістю Кароліни Светлої (Karolina Světlá; 1830-1899);
- творчістю пролетарських поетів (Ладіслав Заптоцький (Ladislav Zárpotocký-Buděčský; 1852-1916), Норберт Зоула (Norbert Zoula; 1854-1886), Леопольд Кохман, Франтішек Йозеф Главачек);
- творчістю Сватоплука Чеха (Svatopluk Čech; 1846-1908);
- творчістю Алоїса Їрасека (Alois Jirásek; 1851-1930);
- періодом декадансу в чеській літературі (Юліус Зейер (Julius Zeyer; 1841-1901), Ружена Свободова (Růžena Svobodová; 1868-1920), Ярослав Врхліцький (Jaroslav Vrchlický; 1853-1912), Антонін Сова (Antonín Sova; 1864-1928), Йозеф Сватоплук Махар (Josef Svatopluk Machar; 1864-1942), Віктор Дик (Viktor Dyk; 1877-1931), Карел Матей Чапек-Ход (Karel Matěj Čapek-Chod; 1860-1927), Петр Безруч (Petr Bezruč; 1867-1958), Станіслав Костка Нейман (Stanislav Kostka Neumann; 1875-1947).

Запропоновані теми для практичних занять:

Тема 1. Поєднання романтичних і реалістичних тенденцій у чеській літературі 40-50-х років XIX ст.

1. Творчість К. Ербена як представника чеського романтизму.
2. Збірка балад К. Ербена “Kytice z pověstí národních” - зразок романтичного стилю в душі народної творчості.
3. Проблематика балад К. Ербена із збірки “Kytice z pověstí národních.

Додаткові запитання:

1. Слов'янський романтизм. Загальна характеристика. Поетика романтизму.
2. Чеський романтизм і його особливості.
3. Порівняйте розвиток чеського романтизму з українським романтизмом.

Література:

1. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.

2. Erben K. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.spisovatele.cz/karel-jaromir-erben>
3. Erben K. Kytice z pověstí národních [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cist.cz/Poezie/kytice.htm>.
4. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kurcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petru E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 2. Становлення реалізму. Творчість Б. Немцовой

1. Історичні передумови виникнення реалізму в чеській літературі.
2. Проза Б. Немцовой як основоположний фактор розвитку чеської реалістичної літератури.
3. Розвиток самоідентифікації чехів як нації на прикладі повісті Б. Немцовой “Babička”. Питання протиставлення німецької і чеської культур.
4. Образність у новелі “Babička”: образ Чехії, образ бабусі, образ Баруньки, образ княжни, образ Терезки, образ Вікторки.
5. Життя у замку та в селі: порівняльна характеристика.
6. Фольклорні мотиви в повісті. Їхня роль.

Додаткові запитання:

1. Порівняйте розвиток реалізму в чеській літературі та в інших країнах Європи.
2. Казки Б. Немцовой (“Princ Bajaja”, “O Nesytovi”, “Potrestaná rýcha”).
3. Б. Немцова та Україна.

Література:

1. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
2. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kurcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
3. Němcová B. Babička [Електронний ресурс]. - Режим доступу: pomocucitelum.cz/file.php?item=70&file=babicka.pdf
4. Němcová B. Životopis [Електронний ресурс] // Osobnosti.cz - Режим доступу: <http://www.spisovatele.cz/bozena-nemcova>

5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Elektronický zdroj]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 3. Творчість Я. Неруди

1. Життєвий і творчий шлях Я. Неруди.
2. “Povídky malostranské” Я. Неруди — результат утвердження реалізму в чеській літературі.
3. Образна насиченість, ідейність і тематична широта повістей Я. Неруди (“Přivedla žebráka na mizinu”, “Pan Ryšánek a pan Schlegl”, “Večerní šplechty”, “Doktor Kazisvět”).

Додаткові запитання:

1. Виокремте національні риси чеського реалізму.
2. Виокремте спільні та відмінні риси чеського та українського реалізмів.

Література:

1. Чижевський Д. І. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
2. Česká literatura na předělu století / Čornej P., Janáčková J., Hrabáková J. - Jinočany, 2001. - 303 str.
3. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
4. Neruda J. Povídky malostranské [Elektronický zdroj] // Stránky věnované literatuře. - Режим доступа: <http://www.cist.cz/Povidky/povmal.htm>
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Elektronický zdroj]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 4. Зародження чеського соціального роману. Творчість Я. Арбеса.

1. Особливості зародження чеського соціального роману.
2. Творчий і життєвий шлях Я. Арбеса.
3. Суть та особливості гібридного жанру “романетто”.
4. Романетто Я. Арбеса “Newtonův mozek”. Символічність назви твору. Особливості мови твору. Основна ідея і проблематика твору. Час і простір у творі. Фантастичні елементи твору.

Додаткові запитання:

1. Які твори світової літератури є типологічно схожими та відмінними з романетто Я. Арбеса “Newtonův mozek”.

Література:

1. Чижевський Д. Порівняльна історія слов'янських літератур : у двох книгах / Д. І. Чижевський ; [пер. з нім.]. – К. : ВЦ „Академія”, 2005. – 288 с.
2. Arbes J. Newtonův mozek [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sesity.net/elektronicka-knihovna/newtonuv-mozek.pdf>
3. Arbes J. Životopis [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.spisovatele.cz/jakub-arbes>
4. Česká literatura na přelomu století / Čornej P., Janáčková J., Hrabáková J. - Jinočany, 2001. - 303 str.
5. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
6. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 5. Творчість Св. Чеха та його сатирична повість “Pravý výlet pana Broučka do Měsíce”

1. Загальна характеристика творчості Св. Чеха.
2. Серія повістей про Матея Броучека.
3. Особливості зображення Матея Броучека в повісті “Pravý výlet pana Broučka do Měsíce”. Питання антипода авантюрно-романтичного героя.
4. Сатира в повісті.
5. Зображення життя на Місяці та особливості такого життя.

Додаткові запитання:

1. Мотив польоту на Місяць в інших національних літературах.
2. Хто такий “антипод”?
3. Які риси притаманні авантюрно-романтичному героєві?

Література:

1. Čech S. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik/autori/_zprava/cech-svatopluk--936018
2. Čech S. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://svet-literatury.wz.cz/autori/cech.htm>
3. Čech S. Pravý výlet pana Broučka do Měsíce [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/65/76/08/vylet_do_mesice.pdf
4. Česká literatura na předělu století / Čornej P., Janáčková J., Hrabáková J. - Jinočany, 2001. - 303 str.
5. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
6. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 6. Творчість А. Їрасека

1. Життєвий і творчий шлях А. Їрасека.
2. А. Їрасек - “Staré pověsti české” - визначна збірка чеських легенд.
3. Зв'язок деяких легенд збірки з історією Чехії.
4. Відображення різноманітних періодів і подій історії чеського народу в оповідях збірки “Staré pověsti české”
5. Роль збірки “Staré pověsti české” для чеського народу.

Додаткові запитання:

1. Що таке “історичні романи”?
2. Які історичні романи А. Їрасека вам відомі?

Література:

1. Česká literatura na předělu století / Čornej P., Janáčková J., Hrabáková J. - Jinočany, 2001. - 303 str.
2. Jirásek A. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.spisovatele.cz/alouis-jirasek>

3. Jirásek A. [Elektronický zdroj]. - Režim dostupnosti: http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik/autori/_zprava/jirasek-alois--933947
4. Jirásek A. Staré pověsti české [Elektronický zdroj]. - Režim dostupnosti: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/37/06/50/stare_povesti_ceske_bez_poznamek.pdf
5. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalová A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
6. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Elektronický zdroj]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Režim dostupnosti: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Розділ II

Соціалістичний реалізм, ранній модернізм

Важливим фактором літератури довоєнної Чехословаччини було існування пролетарської літератури як самостійного напрямку. Саме в його межах виник на той час новий творчий метод - соціалістичний реалізм. Він дозволяв зображати життєві явища в їхньому історичному розвитку із урахуванням реальної перспективи.

Після двох років існування незалежної Чехословаччини (1920 р.) почався процес пробудження активності письменницької спільноти: утворення мистецьких об'єднань і письменницьких організацій. Значну роль у культурному житті Чехословаччини середини 20-х років відіграла група літераторів, що виникла в м. Брно в 1923 р. як філія празької організації "Devětsil". У діяльності цієї групи брали активну участь критик Б. Вацлавек і поет Ф. Халас. Члени цього угруповання прагнули донести до широких мас населення прогресивні ідеї тогочасної епохи, показати нове в мистецтві. Вони організовували виставки сучасного живопису і архітектури, проводили цикли лекцій із літератури, мистецтва, філософії.

Говорячи про розвиток чехословацької поезії 20-30-х років ХХ ст., варто зацентувати на тому, що вона була різноманітною і багатоголосою. Поезія формувалася у атмосфері революційного підйому і спаду, а також боротьби проти фашизму. Багато чого в ній визначалося напруженими літературними суперечками та пошуками, зародженням соціалістичного реалізму і експериментами модерністського характеру. Особливого значення у той час відіграв поетизм, члени якого: К. Бібл, В. Грлан, В. Завада, В. Незвал, Я. Сейферт, Ф. Халас та інші відчували вплив поезики модернізму, шукали оригінальні засоби художнього втілення своїх поетичних концепцій. Поетизм як художньо-літературний рух проіснував у Чехословаччині аж до початку Другої світової війни.

Знаковою подією у мистецькому житті країни стала дискусія, яка розгорнулася на сторінках тижневика "Tvorba", й була присвячена питанню подальшої долі мистецтва загалом, а також місця митця у ній. У суперечці гостро поставали питання, які були пов'язані зі світоглядом митця, його політичною орієнтацією і громадянським обов'язком, визначались завдання літератури. Чехословацькі критики та митці все частіше підходили до формулювання творчих принципів соціалістичного реалізму, надаючи першорядне значення світогляду письменника. Великий внесок у становлення естетики соціалістичного реалізму в Чехословаччині внесли К. Конрад, З. Неєдли, С.-К. Нейман, Я. Фучик і інші. Щоправда, погляди на сутність соціалістичного реалізму, в чехословацьких митців різнилися. Так, К. Тейге проголошував соціалістичний реалізм "достатньо ємною теоретичною концепцією", що дозволяє, на його думку, включити і сюрреалізм, на противагу цьому, С.К. Нейман вважав, що неодмінною умовою для соціалістичного реалізму є зв'язок із об'єктивною дійсністю.

У межах вивчення періоду соціалістичного реалізму та раннього модернізму в чеській літературі, студенти знайомляться із:

- розвитком критичного реалізму і модерністських течій к. XIX — початку XX ст.;
- становлення соціалістичного реалізму;
- формування пролетарської літератури як самостійного напрямку в 20-ті рр. XX ст.;
- діяльність мистецького об'єднання “Devětsil”;
- творчістю Іржі Волкера (Jiří Wolker; 1900 - 1924);
- творчістю Станіслава Костки Неймана (Stanislav Kostka Neumann; 1875 Praha – 1947);
- творчістю Ярослава Сейферта (Jaroslav Seifert; 1901 – 1986);
- явищем поезизму в чеській літературі 20-х рр. XX ст.;
- творчістю Константіна Бібла (Konstantin Biebl; 1898 – 1951);
- творчістю Ярослава Врхліцького (Jaroslav Vrchlický; 1853 – 1912);
- творчістю Франтішека Халаса (František Halas; 1901 - 1949);
- творчістю Владіміра Голана (Vladimír Holan; 1905 — 1980);
- творчістю Вітезслава Незвала (Vítězslav Nezval; 1900 — 1958);
- творчістю Антоніна Сови (Antonín Sova; 1864 — 1928);
- творчістю Карела Тейге (Antonín Sova; 1864— 1928);
- творчістю Ярослава Гашека (Jaroslav Hašek; 1883 — 1923);
- творчістю Івана Ольбрахта (Ivan Olbracht; 1882 – 1952).

Запропоновані теми для практичних занять:

Тема 1. Розвиток чеської пролетарської літератури

1. Історико-культурний процес у Чехії поч. XX ст.
2. Зародження пролетарської літератури в Чехії: передумови та розвиток.
3. Життя і творчий шлях І. Волкера.
4. Тематична наповненість віршів І. Волкера із збірки “Host do domu”. Стиль написання.
5. Розмаїття образів у віршах І. Волкера із збірки “Host do domu”.

Додаткові запитання:

1. Особливості розвитку європейської літератури початку XX століття. Ранній модернізм.
2. Філософське підґрунтя виникнення модернізму.

Література:

1. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
2. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
3. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Vladimír Prokop. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.

4. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
5. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.
6. Wolker J. Host do domu. [Електронний ресурс]. - http://knihy.abz.cz/imgs/teaser_pdf/4449788087195277.pdf

Тема 2. Творчість С. К. Неймана

1. Поняття модернізму в літературі.
2. Життєвий і творчий шлях С. К. Неймана.
3. Збірка віршів С. К. Неймана “Kniha lesů, vod a strání”.
4. Аналіз віршів “Vstupní motlitba”, “Ryba”, “Ke chvále země”, “Vločky sněhu”, “Stesk na jaře”. Тематична наповненість, стилістика.
5. Реалізація принципу віталізму в збірці.

Додаткові запитання:

1. Вивчити напам'ять вірш “Stesk na jaře”.
2. Що таке “віталізм”?

Література:

1. Čeští spisovatelé z přelomu 19. a 20. století / Pešat Z. - Praha, 1972. - 187 str.
2. Neumann S. Kniha lesů, vod a strání. [Електронний ресурс]. - <http://www.sesity.net/elektronicka-knihovna/kniha-lesu-vod-a-strani.pdf>
3. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
4. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
5. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V.. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 3. Творчість Я. Сейферта

1. Життєвий і творчий шлях Я. Сейферта. Особливості творчого методу поета. Експерименти в поезії.
2. Збірка віршів Я. Сейферта “Na vlnách TSF”. Особливості композиції, мови та структури віршованих текстів. Зв’язок із авангардистськими напрямками в літературі (футуризм і інші).
3. Збірка “Ty, láska, pozdravena bud’”. Тематика і проблематика текстів.

Додаткові запитання:

1. Що таке “візуальна поезія”?
2. Які риси “візуальної поезії” вам відомі?

Література:

1. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
2. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
3. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V.. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
4. Seifert J. Na vlnách TSF [Електронний ресурс]. - http://knihy.abz.cz/imgs/teaser_pdf/4449788087481400.pdf
5. Seifert J. Ty, láska, pozdravena bud’ [Електронний ресурс]. – <http://www.ivysehrad.cz/userfiles/file/ukazky/fbccb3da.pdf>
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
7. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 4. Явище поетизму в чеській літературі початку ХХ ст.

1. Явище поетизму в чеській літературі. Генеза течії. Естетика поетизму.
2. Діяльність авангардної групи “Деветсіл”.
3. Творчість представників поетизму (Я. Врхліцкій, Ф. Халас, В. Голан, В. Незвал, А. Сова, К. Тейге та ін.).
4. Тематика і проблематика віршів Ф. Халаса.
5. Тематика і проблематика збірки В. Голана “Triumf smrti”. Сюрреалістичність віршованих текстів.

Додаткові запитання:

1. Що таке модернізм?

2. Що таке авангардизм?
3. Яке співвідношення між авангардизмом і модернізмом?

Література:

1. Мочарник І. Що таке поетизм і з чим його їдять, або авангард по-чеськи [Електронний ресурс]. - Читомо. - Режим доступу: <http://archive.chytomo.com/news/shho-take-poetizm-i-z-chim-jogo-iidyat-abo-avangard-po-cheski>
2. Halas F. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.petr-fabian.cz/antologie/autori/halas.htm>
3. Holan V. “Triumf smrti” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://is.muni.cz/el/1421/podzim2013/CJBC424/Triumf_smrti.pdf
4. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V.. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 5. Творчість В. Незвала

1. Життєвий і творчий шлях В. Незвала.
2. Роздуми автора про життя в поемі “Edison”.
3. Символічність назви поеми.
4. Специфічність образів у поемі.

Додаткові запитання:

1. Виокреміть національні риси чеського авангардизму.

Література:

1. Мочарник І. Що таке поетизм і з чим його їдять, або авангард по-чеськи [Електронний ресурс]. - Читомо. - Режим доступу: <http://archive.chytomo.com/news/shho-take-poetizm-i-z-chim-jogo-iidyat-abo-avangard-po-cheski>
2. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.

3. Nezval V. Edison [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://knihovnalubna.wz.cz/Povinn%C3%A11%20%C4%8Detba/NEZVAL-Edison.pdf>
4. Neznal V. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rozhlas.cz/plus/archivplus/_zprava/vitezslav-nezval-neco-bylo-krasne-neceho-bylo-dost--1494470
5. Neznal V. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.databazeknih.cz/zivotopis/vitezslav-nezval-122>
6. Neznal V. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.manonlescaut.wz.cz/vitezslav-nezval/zivot/zivotopis-vitezslava-nezvala.html>
7. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
8. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
9. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A11-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
10. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 6. Творчість Я. Гашека

1. Життєпис Я. Гашека.
2. Характеристика творчості Я. Гашека.
3. Роман-епопея “Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války” - сатиричний твір Я. Гашека. Історія написання і автобіографічні елементи.
4. Риси сатири в романі.
5. Основна тематика і проблематика роману.
6. Характеристика образу Й. Швейка.
7. Специфічність лексики в романі.

Додаткові запитання:

1. Що таке канонічна література?
2. Яких письменників ви б віднесли до української канонічної літератури?

Література:

1. Горбач М. Шугаї та швейки – головні образи чеської міжвоєнної літератури [Електронний ресурс]. - Читомо. - Режим доступу: <http://archive.chytomo.com/news/shugaii-ta-shvejki-golovni-obrazi-cheskoi-mizhvoyennoi-literaturi>

2. Погребняк О. А. Топос Галичини у романі “Пригоди бравого вояки Швейка” Ярослава Гашека / О. А. Погребняк // Компаративні дослідження слов’янських мов і літератур. Пам’яті академіка Леоніда Булаховського. - 2014. - Вип. 26. - С. 200-210. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kdsm_2014_26_29
3. Смольницька О. Ярослав Гашек: вояк Швейк і український інтерес [Електронний ресурс]. - Український інтерес. - Режим доступу: <https://uain.press/culture/olga-smolnytska-9-802515>
4. Našek J. Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války [Електронний ресурс]. - Městská knihovna v Praze. Режим доступу: https://web2.mlp.cz/koweb/00/03/37/00/55/svejk_1_a_2.pdf
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V.. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Розділ III

Література міжвоєнного та повоєнного періодів

Період кінця 20-х - початку 30-х років ХХ століття у чеському суспільстві знаменується економічною і політичною кризами, що не могло не відобразитися на національній літературі. Основна частина митців власну творчість спрямували на зображення проблем суспільства та духовності (В. Ванчура, Ф. Галас). Даний період характеризувався різноманітністю мислення і філософії, що, в свою чергу, активно вплинуло на тогочасний літературний процес. У міжвоєнний період відроджується авангардизм (І. Волкер, З. Каліста), який, однак, швидко розколовся на малі мистецькі групи.

У межах вивчення періоду модернізму в чеській літературі, студенти знайомляться із:

- творчістю Владислава Ванчури (Vladislav Vančura; 1891-1942);
- творчістю Марії Маєйрової (Marie Majerová; 1882-1967);
- творчістю Ярослава Кратохвіла (Jaroslav Kratochvíl; 1885-1945);
- творчістю Іржі Ортена (Jiří Orten; 1919-1941);
- творчістю Карела Конрада (Karel Konrád; 1899-1971);
- творчістю Карела Чапека (Karel Čapek; 1890-1938);
- творчістю Юліуса Фучика (Julius Fučík; 1903-1943);
- творчістю Вілема Завади (Vilém Závada; 1905-1982);
- мистецькими угрупованнями "Ra" та "42".

Запропоновані теми для практичних занять:

Тема 1. Творчість В. Ванчури

1. Життєвий і творчий шлях В. Ванчури.
2. Повість "Rozmarné léto" - приклад експериментального твору.
3. Характеристика образів твору: пан Дура та його друзі, маг, жіночі образи.
4. Особливості використання мовних засобів у творі. Комізм у творі.

Додаткові запитання:

1. Що таке комізм?

Література:

1. Окопна Т. Шугаї та Швейки... [Електронний ресурс]. Читомо. – Режим доступу: <http://www.chytomo.com/news/shugaii-ta-shvejki-golovni-obrazi-cheskoii-mizhvoyennoii-literaturi>
2. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kupcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
3. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
4. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V.. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
5. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим

доступу:

<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

6. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.
7. Vančura V. Rozmarné léto [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/soubory/VVI/VI8/001.pdf>

Тема 2. Творчість В. Завади

1. Життєвий і творчий шлях В. Завади.
2. Збірка віршів “Cesta pěšky” (1937) – приклад соціального та національного втілення поезії. Образ Острави в збірці.

Додаткові запитання:

1. Вивчити напам'ять 2 вірша зі збірки: “Rodný kraj” та “Láska”.

Література:

1. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
2. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
3. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
4. Závada V. Cesta pěšky [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ceskaknihovna.files.wordpress.com/2013/02/zavada-cesta-pesky.pdf>
5. Závada V. Cesta pěšky [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ucl.cas.cz/edicee/data/prirucky/obsah/SBK/8.pdf>
6. Závada V. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.slovnikeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1172>

Тема 3. Творчість К. Чапека

1. Життєвий і творчий шлях К. Чапека.
2. Жанр роману К. Чапека “Valka s mlouky”. Специфіка жанру роман-антиутопія. Його характерні особливості. Визначення жанру роман-пересторога, роман-попередження.
3. Зображення образів Яна Ван Тоха та Густав Г. Бонді.
4. Образ саламандр. Побудова їхніх стосунків із людьми.
5. Риси сатиричного науково-фантастичного елементу в I частині роману.

Додаткові запитання:

1. Що таке роман-утопія?

Література:

1. Забіяка І. Чарівний світ братів Чапеків: творчість, що долає всі кордони [Електронний ресурс]. – Читомо. - Режим доступу: <http://www.chytomo.com/news/charivnij-svit-brativ-chapekiv-tvorchist-shho-dolaye-vsi-kordoni>
2. Михайлова О. Жанрові особливості публіцистики Карела Чапека (за творами “Експеримент професора Роусса”, “Як робиться газета”, “Хвала газетам”) / О. П. Михайлова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. - 2011. - Вип. 25. - С. 198-200. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkrnu_fil_2011_25_60
3. Čapek K. Válka s mloky // [Електронний ресурс]. I частина. – Режим доступу: <http://www.rodon.cz/admin/files/ModuleKniha/113-Valka-s-mloky.pdf>. – С. 1-78.
4. Literatura II : výbor textů, interpretace, literární teorie / Hrabáková J., Kurcová H., Stejskalova A., Peterka J. - Praha. - 1998. - 150 str.
5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petruš E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V.. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
8. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Тема 4. Творчість Ю. Фучика

1. Життєвий і творчий шлях Ю. Фучика.
2. “Reportáž psaná na oprátce” - знаковий твір літератури Чехословаччини. Жанр щоденника. Його основні риси.
3. Психологічний портрет автора.
4. Психологічний портрет фашистів.
5. Основна тема твору, його ідея і проблематика.

Додаткові запитання:

1. Особливості жанру “щоденник”.
2. Які твори світової літератури вам відомі, що написані в жанрі щоденника?

Література:

1. Fučík J. Reportáž psaná na oprátce [Електронний ресурс]. - Městská knihovna v Praze. - Режим доступа: http://www.komsomol.cz/wp-content/uploads/2013/09/Fucik-Julius_reportaz-psana-na-opratce.pdf
2. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
3. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
4. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>
5. Ulrichová L. Obsahy z děl české literatury / Ulrichová L. - Humpolec, 2000. - 206 str.

Розділ IV

Література другої половини ХХ століття

Післявоєнний розвиток літератури в Чехословаччині визначався історичними перетвореннями в житті країни, яка звільнилася від фашистської окупації. Розпочався етап побудови соціалістичного суспільства. Відповідно, соціалістичний реалізм став провідним напрямом післявоєнної національної літератури.

У 1946-1947 рр. було видано чимало творів, в яких описувалися події антифашистського опору, а також Празького повстання (твори Ю. Фучика, М. Пуйманової та ін.). Зд. Неєдли відстоював ідею соціальної місії мистецтва, звертався до класичних традицій, ставлячи в приклад радянську літературу. Чимало тодішніх митців підтримали його концепцію (М. Майєрова, М. Пуйманова), однак знайшлися і ті, хто орієнтував письменників на західну культуру (Ф. Пероутка, Я. Славік, В. Чорни).

Для літератури 50-х рр. ХХ століття характерним було відображення поступової еволюції поглядів людини, яка долучається до життя країни. Так, цьому приділяли увагу Я. Отченашек, З. Плугарж, В. Ржезач, Т. Сватоплук. Поруч із цим критика вела боротьбу проти “неправильної” інтерпретації соціалістичного реалізму і виступала проти проникнення літератури модернізму. З часом, через кризу в літературі, яка настала в 60-ті роки ХХ ст., сюжети художніх творів стали одноманітними, а чимало митців або відійшли від активного громадського та політичного життя або стали аполітичними. Як результат - поширюється вплив чужої соціалізму ідеології. Суспільно-політичний, історичний романи витіснилися психологічною повістю, розповіддю, есе; великої популярності набула фантастика. Почали виникати твори, які були написані заради формального експерименту. Революційні традиції чеської літератури намагалися забути, натомість звеличували авангардизм і заперечували досягнення соціалістичного реалізму, перекинувши суть творчого методу, а також його основні принципи.

У цьому розділі про сучасну чеську література студенти дізнаються:

- розвиток чеської літератури до 60-х років ХХ ст.
- творчість Йозефа Кайнара (Josef Kainar; 1917-1971);
- творчість Норберта Фріда (Norbert Fried; 1913-1976);
- творчість Франтішека Грубіна (František Hrubín; 1910-1971)
- творчість Яна Отченашека (Jan Otčenášek; 1924-1979)
- чехословацька література 70-80-х років ХХ ст.;
- творчість Іржі Тауфера (Jiří Taufer; 1911-1986)
- творчість Івана Скали (Ivan Skála; 1922-1997);
- творчість Мілана Кундери (Milan Kundera; 1929);
- творчість Мілоша Мацоурека (Miloš Macourek; 1926-2002).

Запропоновані теми для практичних занять:

Тема 1. Чеська поезія після 1945 року.

1. Історико-культурний процес у Чехословаччині після закінчення Другої світової війни.
2. Життєвий і творчий шлях Й. Кайнара.. Екзистенціалізм у творчості поета (збірка “Veliká láska”).
3. Життєвий і творчий шлях О. Мікулашека. Тема любові у збірці О. Мікулашека “Ortely a milosti”.

Додаткові запитання:

1. Вивчити напам'ять вірш Й. Кайнара “Něco”
2. Вивчити напам'ять вірш О. Мікулашека “Zlaté jablko”

Література:

1. Kainar J. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ld.johannesville.net/kainar/dilo>
2. Kainar J. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.spisovatele.cz/josef-kainar>
3. Mikulášek O. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.spisovatele.cz/oldrich-mikulasek>
4. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
5. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
6. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

Тема 2. Творчість Н. Фріда

1. Життя і творчість Н. Фріда.
2. Роман “Krabice živých” - яскравий приклад повоєнної Чехословацької літератури.
3. Психологізм роману.
5. Розвиток особистості головного героя Зденека.
6. Ідейна наповненість роману.
7. Символічна назва роману.

Додаткові запитання:

Порівняльна характеристика роману з твором Ю. Фучика “Reportáž psaná na oprátce”.

Література:

1. Frýd N. Krabice živých [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1419>
2. Frýd N.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rozhlas.cz/archiv/zamikrofonem/_zprava/krabice-zivych-aneb-za-spisovatelem-norbertem-frydem--1596830
3. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galík J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
4. Prokop V.Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
5. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

Тема 3-4. Творчість В. Гавела

1. Життя і творчість В. Гавела.
2. Абсурдність драми В. Гавела “Zahradní slavnost”.
3. Абсурдний образ Хуго Плудека.
4. Прихована дійсність у п'єсі.
5. Трагікомедія В. Гавела “Audience” як приклад театру абсурду.
6. Образи героїв драми, характеристика Ванека та Сладека.
7. Абсурдність у драмі.

Додаткові запитання:

1. “Театр абсурду” - теоретична складова. Історія виникнення і розвитку.

Література:

1. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — К: ВЦ “Академія”, 2007. — 624 с.
2. Мочарник І. “Театр абсурду” Вацлава Гавела [Електронний ресурс]. – Читомо. - Режим доступу: <http://archive.chytomo.com/news/teatr-absurd-u-vaclava-gavela>
3. Havel V. Zahradní slavnost [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://files.sposs.webnode.cz/200000424-ecdf5edd8d/Havel%20V%C3%A1clav%20-%20Zahradn%C3%AD%20slavnost.pdf>
4. Havel V. Audience [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://klks.upce.cz/attachments/article/118/Audience.pdf>

5. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petřů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
6. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
7. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

Тема 5. Творчість Я. Отченашека

1. Розвиток чехословацької літератури після завершення II Світової війни.
2. Життєвий і творчий шлях Яна Отченашека.
3. Трагічна історія кохання Павела та Естер на фоні історичних подій II Світової війни.
4. Тематична та ідейна наповненість новели “Romeo, Julie a tma”.

Додаткові запитання:

1. Що таке алюзія?
2. Що таке ремінісценція?

Література:

1. Otčenášek J. [Електронний ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/search.jsp>
2. Otčenášek J. [Електронний ресурс]. - Режим доступа:
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=833>
3. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petřů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
4. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
5. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступа:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

Тема 6. Творчість М.Кундери

1. Життєвий і творчий шлях М. Кундери.
2. Оповідання М. Кундери “At’ ustoupí staří mrtví mladým mrtvým”
3. Тематика і проблематика оповідання.
4. Модель стосунків чоловіка та жінки в оповіданні як проекція на сучасний світ.

Додаткові запитання:

1. Чому М. Кундеру вважають “неоднозначним героєм чеської літератури”?

Література:

1. Бовсунівська Т. В. Поетика другорядного в романі “Торжество мізерності” Мілана Кундери / Т. В. Бовсунівська // Питання літературознавства. - 2017. - Вип. 95. - С. 20-31. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/P1_2017_95_4.
2. Криворучко С. Мотив свободи в романі Мілана Кундери „Безсмертя” / С. Криворучко // Питання літературознавства: Науковий збірник. — Чернівці: Рута, 2009. — Вип. 77. — С. 41-47.
3. Мочарник І. Чеська література в екзилі: від забуття до повернення [Електронний ресурс]. – Читомо. - Режим доступу: <http://archive.chytomo.com/news/cheska-literatura-v-ekzili-vid-zabuttya-do-povernennya>
4. Палій О. Проблема еміграції у художній творчості (на матеріалі романів Мілана Кундери) / О. Палій // Мова і культура. - 2013. - Вип. 16, т. 5. - С. 361-368. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mik_2013_16_5_60.
5. Семків Р. Як вижити в часи окупації? Нестерпна важкість письма Мілана Кундери [Електронний ресурс]. - Тиждень. - Режим доступу: <https://tyzhden.ua/Culture/95871>
6. Шураєва Н. Б. Колористична парадигма роману М. Кундери “Вальс на прощання” / Н. Б. Шураєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Філологія. - 2017. - Вип. 76. - С. 352-365. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhIFL_2017_76_81.
7. Чобанюк М. Творчість Мілана Кундери у руслі теорії концептуального художнього синтезу / М. М. Чобанюк // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. - 2016. - Вип. 62. - С. 371-373. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2016_62_135.
8. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
9. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
10. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу: <http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

Тема 7. Творчість М. Мацоурека

1. Життєвий і творчий шлях М. Мацоурека.
2. Збірка М. Мацоурека - “Živočichopis” - гумор і сатира збірки.

3. Проблематика казок збірки. Проекція на сучасність.

Додаткові запитання:

1. Наскільки сюжети казок є актуальними в наш час?

Література:

1. Macourek M. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1284>
2. Panorama české literatury (literární dějiny od počátků do současnosti) / Galik J., Machala L., Petrů E. - Olomouc, 1994. - 547 str.
3. Prokop V. Přehled české literatury 20. století / Prokop V. – Karlovy Vary, 1998. – 82 s.
4. Stich A., Lehár J., Janáčková J., Holý J. Česká literatura od počátku k dnešku [Електронний ресурс]. - NLN - Nakladatelství Lidové, 2008. - 1074 s. Режим доступу:
<http://media0.webgarden.cz/files/media0:510a71b0d7ba6.pdf.upl/%C4%8Cesk%C3%A1-literatura-od-po%C4%8D%C3%A1tk%C5%AF-k-dne%C5%A1ku.pdf>

Перелік питань, що виносяться на залік (чеська література другої половини ХІХ століття)

1. Історичні передумови виникнення реалізму в чеській літературі.
2. Творча діяльність Й.К. Тиля. Драматургія Й.К. Тиля.
3. Проза Б. Немцовой як основоположний фактор розвитку чеської реалістичної літератури.
4. Розвиток самоідентифікації чехів як нації на прикладі повісті Б. Немцовой “Бабуся” (“Babička”). Образність у новелі Б. Немцовой “Бабуся”: образ Чехії, образ бабусі, образ Баруньки, образ княжни, образ Терезки, образ Вікторки.
5. К. Ербен і чеська народна балада. К. Ербен і слов'янський фольклор. Збірка балад “Kytice z pověstí národních”
6. Традиції чеської сатири в творчості К.Г. Боровського. Літературні погляди К.Г. Боровського.
7. Утвердження критичного реалізму як провідного напрямку (60 — 80-ті рр. ХІХ ст.)
8. Характеристика творчості Карела Сабіни.
9. Характеристика творчості Й.В. Фрича.
10. Характеристика творчості Яна Неруди.
11. Характеристика творчості Вітезслава Галека та поетів-майовців (Адольф Гейдук, Франтішек Хладек, Вацлав Шольц, Рудольф Майер).
12. Зародження чеського соціального роману (творчість Густава Пфлегера-Моравського).
13. Характеристика творчості Якуба Арбеса.
14. Характеристика творчості Кароліни Светлої.
15. Творчість пролетарських поетів (Ладіслав Запотоцкий, Йозеф Болеслав Пецкі, Норберт Зоула, Леопольд Кохман, Франтішек Йозеф Главачек). Особливості революційної поезії.
16. Характеристика творчості Сватоплука Чеха.
17. Особливості зображення Матея Броучека в повісті С. Чеха “Pravý výlet pana Broučka do Měsíce”. Питання антипода авантюрно-романтичного героя.
18. Сатиричність в повісті С. Чеха “Pravý výlet pana Broučka do Měsíce”.
19. Характеристика творчості Алоїса Їрасека. Збірка “Staré pověsti české” - визначна збірка чеських легенд. Зв'язок деяких легенд збірки з історією Чехії. Відображення різноманітних періодів і подій історії чеського народу в оповідях збірки “Staré pověsti české”. Роль збірки “Staré pověsti české” для Чехії.
20. Період декадансу в чеській літературі (Юліус Зейер, Ружена Свободова, Ярослав Врхліцький, Антонін Сова, Йозеф Сватоплук Махар, Віктор Дика, Матей Анастасій Шимачек, Карел Матей Чапек-Хода, Петр Безруч, Станіслав Костка Нейман).

Перелік питань, що виносяться на іспит (соціалістичний реалізм, ранній модернізм)

1. Розвиток критичного реалізму і модерністських течій к. XIX — початку XX ст.
2. Становлення соціалістичного реалізму
3. Ідейно-художні напрями та формування пролетарської літератури як самостійного напрямку в 20-ті рр. XX ст.
4. Діяльність мистецького об'єднання "Devětsil".
5. Творчість Іржі Волькера. Тематична наповненість віршів і розмаїття образів у збірці І.Волькера "Host do domu".
6. Характеристика творчості Станіслава Костки Неймана.
7. Збірка віршів Станіслава Костки Неймана "Kniha lesů, vod a strání". Реалізація принципу віталізму в збірці.
8. Характеристика творчості Ярослава Сейферта.
9. Збірка віршів Ярослава Сейферта "Na vlnách TŠF". Мовні та візуальні експерименти в збірці.
10. Тематика і проблематика збірки Я. Сейферта "Ty, lásko, pozdravena bud".
11. Явище поетизму в чеській літературі 20-х рр. XX ст.
12. Характеристика творчості Константіна Бібла.
13. Характеристика творчості Ярослава Врхліцького.
14. Характеристика творчості Франтішека Халаса.
15. Характеристика творчості Владіміра Голана.
16. Характеристика творчості Вітезслава Незвала.
17. Характеристика творчості Антоніна Сови.
18. Характеристика творчості Карела Тейге.
19. Життєпис Ярослава Гашека.
20. Роман-епопея "Пригоди бравого солдата Швейка" - сатиричний твір Я. Гашека.
21. Риси сатири в романі "Пригоди бравого солдата Швейка"
22. Основна тематика і проблематика роману "Пригоди бравого солдата Швейка".
23. Характеристика образу Й. Швейка в романі "Пригоди бравого солдата Швейка".
24. Специфічність лексики в романі "Пригоди бравого солдата Швейка".
25. Соціалістичний реалізм та інші творчі концепції 30-х рр. XX ст.

Перелік питань, що виносяться на іспит (міжвоєнного та повоєнного періодів)

1. Історико-культурний і літературний процеси після 1918 року.
2. Творчість В. Ванчури.
3. Творчість Марії Маєйрової.
4. Творчість Ярослава Кратохвіла.
5. Творчість Іржі Ортена.
6. Творчість Карела Конрада.
7. Творчість Карела Чапека.
8. Творчість Юліуса Фучика.
9. Творчість Вілема Завади.
10. Мистецькі угрупованнями “Ra” та “42”.
11. Історико-культурний процес у Чехословаччині після закінчення Другої світової війни.
12. Життєвий і творчий шлях Йозефа Кайнара (Josef František Kainar). Екзистенціалізм у творчості поета (збірка “Veliká láska”).
13. Життєвий і творчий шлях Ольдржіха Мікулашека (Oldřich Mikulášek). Тема любові у збірці О. Мікулашека “Ortely a milosti”.
14. Життя і творчість Норберта Фріда.
15. Роман “Картотека живих” - яскравий приклад повоєнної Чехословацької літератури.
16. Життєвий і творчий шлях В.Незвала.
17. Творчість Ф.Грубіна.
18. Творчість В.Гавела.
19. Творчість Б.Грабала.
20. Творчість Т.Сватоплука.
21. Творчість Й.Томана та М.Томанова.
22. Творчість Я.Дрди.
23. Творчість Ф.Кубки.
24. Творчість А.Бранальда.

Перелік питань, що виносяться на іспит (література другої половини ХХ століття)

1. Характеристика творчості Я.Отченашека
2. Чеська література 70-80-х років ХХ століття.
3. Характеристика творчості Їржі Марека
4. Тематика і проблематика оповідання М.Кундери “Ať ustoupí staří mrtví mladým mrtvým”.
5. Тематична та ідейна наповненість новели “Romeo, Julie a tma” Я. Отченашека.
6. Розвиток чехословацької літератури після завершення II Світової війни.
7. Характеристика творчості Владіміра Неффа.
8. Чеська література після 1989 року. Особливості розвитку.
9. Характеристика творчості Ї.Тауфера.
10. Збірка М.Мацоурека - “Živošichoris” - сатиричність збірки.
11. Характеристика творчості М.Кундери.
12. Характеристика творчості І.Скали.
13. Проблематика збірки М.Мацоурека - “Živošichoris”.
14. Характеристика творчості Їржі Марека

Наукове видання

Данило Рега

ІСТОРІЯ ЧЕСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: від реалізму до другої половини
XX століття

Методичні рекомендації до практичних занять

Підписано до друку 29.07.2019р. Формат (1/16).
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,32. Зам. №06/07. Наклад 10 прим.

Друк – Приватний підприємець Бойчук А.Б.
м.Івано-Франківськ, вул. Коновальця, 13в, оф 38
Тел. (0342) 559454